

Widzieć i być

Wprowadzenie dla nauczycieli Wskazówki i informacje dodatkowe

Tekst pisany kursywą pochodzi z narzędzia internetowego.

Każdego dnia patrzymy na różne przedmioty, ludzi i sytuacje. To pomaga nam odkrywać świat wokół nas. Będziesz zgłębiać pytania dotyczące tego, kim jesteś, do jakich grup należysz, jak widzą cię inni i jak Ty postrzegasz innych ludzi.

W realnym życiu odpowiedzi na te pytania nie zawsze są łatwe, jednak to ćwiczenie pomoże ci odnaleźć niektóre z nich.

Cele

Realizując tę dydaktyczną, uczniowie:

- Zastanowią się nad tym, jak postrzegają siebie i innych.
- Poznają rozmaite aspekty własnej tożsamości.
- Uświadomią sobie, że różnorodność stanowi naturalny element otaczającego ich świata.
- Przemyślą rolę, jaką uprzedzenia odgrywają w życiu ludzi.

Struktura

Ścieżka edukacyjna „Widzieć i być” obejmuje dwa warianty (lekcje), z których każdy składa się z kilku kroków.

Wariant 1. Uczniowie poznają proces przyjmowania założeń.

Wariant 2. Uczniowie analizują zróżnicowane tożsamości, które każdy człowiek posiada.

Wariant 3. Uczniowie uzmysłwiają sobie, co jest widoczne, a co nie, a także co ludzie są skłonni ujawnić na swój temat. Ponadto analizują rolę uprzedzeń w życiu człowieka.

Uczniowie powinni przejść tę ścieżkę w około 150 minut, czyli 50 minut na wariant. Do was należy decyzja, ile wariantów zrealizować. Wszystkie trzy można bez trudu dostosować do możliwości Waszych uczniów.

Przebieg pracy - Ikony

Uczniowie często pracować będą w parach, małych grupach lub też dyskutować na określone tematy na forum całej klasy. Przebieg pracy dla każdego kroku można łatwo rozpoznać za pomocą następujących ikon:

Odpowiadając na pytania indywidualnie, uczniowie mają nieco czasu na sformułowanie osobistej opinii.

Dyskusja w parach daje każdemu uczniowi możliwość wyrażenia własnej opinii i przedyskutowania zagadnienia w prostej formule z drugą osobą.

Dyskusja w małych grupach pozwala na wymianę większej ilości opinii, a także stwarza dogodną przestrzeń do dzielenia się własnymi poglądami. Nie wszyscy uczniowie równie chętnie dają im wyraz na szerszym forum.

Dyskusja na forum całej klasy jest okazją do wspólnego przeglądu wykonanej pracy, a Wam, nauczycielom, daje sposobność zebrania najważniejszych wniosków.

Wariant 1 – Co widzę?

Czas: ok. 50 minut

Kiedy na kogoś patrzymy, zawsze przyjmujemy jakieś założenia. Na czym się tak naprawdę opierają? Sprawdźmy to.

Zarys

Uczniowie mają się zastanowić nad tym, co zakładają na temat tego, co widzą, a także uzmysłowić sobie, że im większa część obrazu jest im dostępna, im więcej wiedzą o danej osobie, tym łatwiej jest sobie uświadomić założenia przyjęte na podstawie bardzo małej ilości informacji. Uczniowie nie zostają tu jeszcze wprowadzeni w zagadnienie uprzedzeń, lecz zachęca się ich jedynie do ogólnych rozważań na temat tego, jak to, co widzimy, skłania nas do formułowania rozmaitych założeń.

Krok 1 Założenia

Opisz własnymi słowami: Co to jest założenie?

Uczniowie powrócą do swych odpowiedzi pod koniec tego wariantu.

Krok 2 Tajemniczy obraz

Zobaczysz kolejno pięć fotografii. Gdy będą się pojawiać, zapisuj, co widzisz.

Uczniowie mają zapisać, co widzą na pięciu kolejnych obrazkach. Okaże się, że to części tego samego zdjęcia. Każdy z obrazków, który zostanie potem przedstawiony jest w większym oddaleniu, co pozwoli uzyskać „pełniejszy obraz”. Uczniowie mogą zgadywać lub pytać, kto jest na zdjęciu, jednak ujawnienie tego powinno nastąpić dopiero wtedy, gdy wszyscy uczniowie udzielą już wszystkich odpowiedzi. Informacje na temat Rosy Parks i Martina Luthera Kinga (osób na zdjęciu) znajdują się pośród dodatkowych informacji podanych w kroku 3.

Krok 3 Pełniejszy obraz

Kliknij kolejno każdy obrazek i omówcie zawartość chmur tagów.

Ten poświęcony refleksji krok opiera się na chmurze tagów (czyli chmurze słów) zawierającej wszystkie słowa, jakie uczniowie wprowadzili w kroku 2.

Poniższe pytania mogą pomóc w prowadzeniu dyskusji:

1. Na czym koncentrowaliście się, patrząc na poszczególne obrazki?

Zanim zaczniecie

- Dopilnujcie, aby uczniowie wiedzieli, że ich odpowiedzi będą widoczne w ramach grupy. Wymiana zdań i dyskusja stanowią centralny element procesu uczenia się.
- Gdy dyskutowane tematy mają charakter osobisty, zastanówcie się, czy panująca w klasie atmosfera daje poczucie bezpieczeństwa i czy możecie być pewni, że uczniowie będą podchodzili do siebie z szacunkiem. Jeśli uznacie to za konieczne, przedyskutowujcie tę kwestię z klasą
- Często warunkiem przejścia do kolejnego kroku będzie udzielenie jednej lub więcej odpowiedzi. Poinformujcie uczniów, że podczas pracy on-line w pewnych momentach będą mogli przejść dalej dopiero po udzieleniu odpowiedzi przez resztę klasy.
- Uczniowie będą potrzebowali wskazówek dotyczących tego, ile czasu przeznaczyć na kolejne kroki. Czyniąc to należy wziąć pod uwagę zarówno poziom edukacji uczniów, jak i cały dostępny czas. Poszczególne warianty rozpoczynają krótkie pytania, które pełnią rolę „rozgrzewki”. Zadbajcie o to, aby pierwsze kroki nie zajmowały zbyt wiele czasu, tak by zostało go więcej na późniejszą dyskusję.
- Weźcie pod uwagę przekształcenie pewnych zadań w pracę domową (tam gdzie została wskazana taka możliwość). Zbieranie informacji i przygotowanie prezentacji może być pracą domową dla poszczególnych uczniów lub małych grup.

Kształcenie hybrydowe

Kształcenie hybrydowe łączy pracę on-line i off-line, pozwalając uczniom jak najefektywniej wykorzystać oba środowiska uczenia się. Proces uczenia się, który koncentruje się wokół indywidualnych zadań i intensywnych dyskusji, powinien być starannie monitorowany.

Poszczególne uczniowie nie powinni wyprzedzać grupy. Pożyteczna może być wspólna lektura niektórych tekstów, podczas której jeden z uczniów czyta go na głos, a także wspólne obejrzenie niektórych materiałów wideo. Przeznaczcie odpowiednią ilość czasu na pracę w grupach i dyskusję na forum całej klasy.

2. Dlaczego wasz sposób widzenia zmieniał się pomiędzy obrazkami? Na czym polegała różnica?
3. Możecie przywołać sytuację, gdy wasz pogląd na określoną osobę zmienił się po tym, jak zobaczyliście „pełniejszy obraz”?
4. Co możemy zrobić, żeby nasz sposób widzenia ludzi i rzeczy był bardziej adekwatny?

Krok 4 Na pierwszy rzut oka

Przypatrzyć się fotografiom. Wybrać kogoś, kto wyda ci się „interesujący”. Pracując w parze, uzgodnijcie, którą osobę wybralibyście/wybrałybyście wspólnie. Indywidualnie wpiszcie odpowiedzi.

Pracując w parach, uczniowie wybierają jednego z dziesięciu młodych ludzi na podstawie fotografii i krótkiego cytatu. W kolejnych, dosyć „zabawowych” krokach będą układać opowieść o osobie, której nie znają.

Krok 5 Wyobraź sobie, że to ty

Wyobraź sobie, że jesteś wybraną osobą, że żyjesz jej życiem. Co byś o sobie powiedział/powiedziała? Samodzielnie uzupełnij zdania.

Nie ma dobrych i złych odpowiedzi, a uczniowie powinni mieć pełną swobodę korzystania z własnej wyobraźni. Niemniej może być niezbędne sprawdzenie, czy wymyślone opowieści nikogo nie obrażają.

Krok 6 Twarz w twarz

Opowiedz, dlaczego wybrałaś/wybrałeś właśnie tę osobę. Porównajcie wasze odpowiedzi. Jak bardzo się od siebie różnią? Czy niektóre pokrywają się ze sobą? Ustalcie, które odpowiedzi mogłyby być „najbardziej prawdopodobne” i zapiszcie je.

Krok 7 Jak jest naprawdę

Przeczytaj, co mówi o sobie wybrana przez ciebie osoba. Wybierz kluczowe słowa albo jedno zdanie, które twoim zdaniem jest ważne dla opisu jej osobowości.

Ujawniona zostaje tożsamość osoby. Z tekstu uczniowie wybierają trzy słowa kluczowe, które są ich zdaniem istotne w odniesieniu do tej osoby.

Nawigowanie

Większość ścieżek edukacyjnych posiada kilka wariantów pracy. To wy, nauczyciele, decydujecie, którymi ścieżkami i wariantami będą pracowali uczniowie. Każdy wariant składa się z kilku kroków. Większość kroków obejmuje po kilka ekranów prezentujących pytania, informacje lub zadania do wykonania w parach lub w grupach. Uczniowie mogą cofać się wyłącznie do ekranów należących do tego samego kroku, na przykład po to, żeby powtórnie spojrzeć na pytanie lub przeczytać tekst. Strzałka wstecz nie zaprowadzi uczniów do wcześniejszych kroków. Jeśli to konieczne, menu rozwijane w lewym górnym rogu pozwala nawigować po całym wariantcie.

Chmury tagów

Są dwa typy chmur tagów gromadzących indywidualne odpowiedzi uczniów. „Chmura słów” gromadzi wpisane przez uczniów słowa. Wszystkie odpowiedzi traktowane są tak samo. „Chmura” prezentuje jednak przypadkowy wybór odpowiedzi. Oznacza to, że nie wszyscy widzą te same odpowiedzi. Zwykle będzie więcej słów, niż może się zmieścić na jednym ekranie. Użytecznym sposobem na zainicjowanie omawiania chmury tagów jest pytanie, czy ktoś jest zaskoczony lub zainteresowany określonym słowem. Jako moderatorzy możecie także grupować słowa łączące się ze sobą w jakiś sposób.

Niekiedy chmura tagów porządkuje opinie uczniów statystycznie i przedstawia je w postaci wykresu lub opatrzone liczbą. To ilustruje istniejące w klasie różnice zdań. Podane są sugestie do dyskusji.

Uczniowie, którzy udzielą odpowiedzi jako pierwsi, zobaczą relatywnie pustą chmurę tagów. Niech wszyscy uczniowie odświeżą ekran po tym, jak odpowiedzi udzieli ostatni z nich.

Słowniczek

Słowa wyróżnione w tekście są objaśnione w słowniczku. To, w jakim zakresie uczniowie będą z niego korzystać, zależy od poziomu edukacji i zainteresowania uczniów, a także od dostępnego czasu. Niekiedy uczniowie otrzymają polecenie sięgnięcia do słowniczka. Zastanówcie się, które słowa chcecie omówić z całą klasą, aby mieć pewność, że są dobrze rozumiane.

Krok 8 Ogarniamy to

Czego się dowiedzieliście/dowiedziałyście?

Jak opisujemy osobę, której nie znamy? Co ćwiczenie to mówi o założeniach, jakie formułujemy na temat innych osób?

Następujące pytania mogą pomóc uczniom ustalić, czego się nauczyli:

1. Jak zabieramy się do opisywania osoby, której nie znamy?
2. Co możemy bez trudu dostrzec u innych ludzi? Co trudniej zauważyć na pierwszy rzut oka?
3. Co to ćwiczenie mówi nam na temat założeń, jakie przyjmujemy na temat innych ludzi?

Krok 9 Spojrzenie wstecz

Przeczytaj własną definicję „założeń” sformułowaną na początku tego ćwiczenia. Dodaj komentarz lub pomyśl na temat założeń, które teraz przychodzą ci do głowy.

Ten krok można zrealizować jako zadanie domowe. Uczniowie zastanawiają się nad całym zrealizowanym wariantem i zapisują, czego się nauczyli.

Wariant 2 – Kim jestem?

Czas: około 50 minut.

Każdy należy do różnych grup i ma do odegrania rozmaite role. Niektórzy z czasem się zmieniają, a inni nie. Zbadajmy to!

Zarys

Zadania uczniów będą dotyczyły ich własnej tożsamości. Będą mieli rozważyć, które elementy ich tożsamości są wynikiem wyboru, które są dane, a które mogą się zmieniać w czasie. Pytania i ćwiczenia dają uczniom okazję, by spojrzeć na siebie w relacji do innych.

Wskazówka

Jeśli uczniowie zrealizowali już Wariant 1, możecie zacząć od przypomnienia Kroku 9 – Spojrzenie wstecz – a następnie przejść do Wariantu 2.

Ważne

Wariant ten wymaga od uczniów dzielenia się informacjami o osobistym charakterze. Jest zatem bardzo ważne, aby wszyscy uczniowie mogli ufać, że zostaną potraktowani z szacunkiem zarówno w związku z tym, czym podzielą się z innymi, jak i z tym, czym nie będą się chcieli dzielić. Żadnemu z uczniów nie powinniście podpowiadać, kim „jest” i prosić, by dodał to do swego obrazu własnej tożsamości.

Informacje i instrukcje (i)

Dodatkowe informacje i instrukcje są czasem dostępne w prawym górnym rogu ekranu. Upewnijcie się, że uczniowie o tym wiedzą. Niekiedy informacje te będą im potrzebne do wykonania zadania.

Napisy

Przed rozpoczęciem prezentacji wideo upewnij się, że napisy są włączone (kliknij na ikonkę znajdującą się w prawym dolnym rogu ekranu, aby wybrać język).

Krok 1 Różnice

Co odróżnia od siebie ludzi?

Uczniowie są proszeni, by w odpowiedzi na pytanie wpisali słowa kluczowe.

W toku krótkiej burzy mózgów możecie zebrać pomysły dotyczące tego, do jakich grup należą ludzie. Sugestie mogą być bardzo różnorodne.

Możecie także zapytać o odgrywane przez ludzi role (np. rodzic, nauczyciel, sąsiad itp.) i spisać je, albo w kolejności pojawiania się, albo pogrupować w kategorie (np. rodzina, zawód, dom). Taka burza mózgów pomoże uczniom w następnym kroku.

Krok 2 Moja gwiazda

W każdym punkcie gwiazdy wpisz nazwę grupy, do której należysz, lub życiowej roli, która jest dla Ciebie ważna.

Uczniowie tworzą osobistą gwiazdę, wpisując w siedmiu punktach grupy, do których należą, lub pełnione przez siebie role, które uważają za ważne. Sprawdźcie, czy nie mylą z rolami osobistych cech (takich jak zabawny, bystry czy leniwy). Aby przejść dalej muszą wypełnić co najmniej pięć punktów gwiazdy.

Krok 3 Nasza galaktyka

Przypatrzyć się wszystkim gwiazdom; w trzech znaleźć punkty, które są dla Ciebie niespodzianką, i kliknąć je.

Uczniowie widzą wszystkie gwiazdy i w tych wypełnionych przez inne osoby mają wskazać trzy punkty, które ich zaskoczyły. Kiedy na nie klikną, znajdą zaskakujące punkty zebrane na kolejnej stronie. Uczniowie dyskutują w parach, co ich zaskoczyło i dlaczego.

Krok 4 - Zapisane w gwiazdach

Omówcie swoje gwiazdy w grupie. Wybierzcie jedno pytanie z listy jako podstawę do dyskusji.

Podzielcie uczniów na co najmniej trzyosobowe grupy i przydzielcie każdej z nich do przedyskutowania jedno z poniższych pytań. Jeśli klasa liczy mniej niż 15 osób, stwórzcie grupy dwuosobowe, albo wykorzystajcie mniejszą liczbę pytań.

Uczniowie będą omawiać zarówno role zapisane we własnych gwiazdach, jak i te, które ich zaskoczyły w gwiazdach innych osób. Następnie uczniowie indywidualnie wpisują on-line główny wniosek grupowej dyskusji.

Spójrz (i):

1. *Czy te aspekty tożsamości możemy wybrać, czy są nam „dane”?*
2. *Czy te aspekty tożsamości są stałe, czy zmieniają się w czasie?*
3. *Czy te aspekty tożsamości są uważane za społecznie istotne?*
4. *Czy te aspekty tożsamości ułatwiają czy utrudniają życie?*
5. *Czy te aspekty tożsamości są powszechne czy nie?*

Krok 5 Refleksja

Co odróżnia od siebie ludzi? Co teraz o tym myślicie?

Uczniowie powracają do odpowiedzi udzielonej na początku tego wariantu. Rozważcie możliwość poproszenia uczniów, aby podzielili się nowymi przemyśleniami.

Wariant 3 - Co widzimy u innych ludzi?

Czas: około 50 minut.

Możesz nie postrzegać siebie tak, jak widzą Cię inni, ale to, jak widzą Cię inni, ma wpływ na to, jak Ty siebie postrzegasz. Pogmatwane? Zobaczmy!

Zarys

Ten wariant łączy kwestie tożsamości i uprzedzeń. Uświadamia, co jest widoczne, a co nie, oraz co ujawniamy na swój temat, a czego nie. Bada także rolę, jaką odgrywają uprzedzenia.

Krok 1 - Pierwsze wrażenia

Stawiane tu pytania nie są łatwe i wymagają refleksji. Możecie pomóc uczniom, podając jakiś swój osobisty przykład. Udzielane odpowiedzi pozostają niewidoczne dla reszty klasy.

Krok 2 - Co kryje się pod powierzchnią?

Na górze lodowej możesz zaznaczyć to, co twoim zdaniem można dostrzec u innych ludzi, czego dostrzec nie można, a co może się ujawnić tylko w niektórych sytuacjach.

Pomyśl o 3 cechach, które są dobrze widoczne, których nie można zobaczyć oraz o tych, które w pewnych sytuacjach można ujawnić.

Oto przykładowe kwestie do rozważenia: płeć, seksualność, przekonania, religia, osobowość, narodowość, zdrowie, wiek, doświadczenie życiowe, pochodzenie etniczne, bycie bogatym lub biednym, pełnione role w rodzinie, kraj pochodzenia.

Aby przejść dalej uczniowie muszą dodać dziewięć przykładów. Pewne sugestie znajdują, klikając (i) w prawym górnym rogu ekranu.

Przykłady należy przeciągnąć i upuścić na górę lodową. To, co można łatwo dostrzec, powinno się znaleźć powyżej poziomu wody, a to czego nie można – pod wodą. To, co może zostać ujawnione tylko w pewnych sytuacjach, powinno się znaleźć na linii wody.

Następujące kwestie można przedyskutować z całą klasą:

1. W przypadku których cech decyzja, gdzie je umieścić, była łatwa? Dlaczego?
2. W przypadku których cech decyzja, gdzie je umieścić, była trudna? Dlaczego?
3. Które cechy „unoszą się na wodzie” pomiędzy tym, co widoczne i niewidoczne? Kiedy mogą się uwidocznić, a kiedy pozostają niewidoczne?
4. Które cechy poszczególne grupy umieściły w różnych miejscach góry lodowej? Niech uczniowie wyjaśnią, dlaczego.

Krok 3 Jak działają uprzedzenia

Oto kilka powodów, dla których ludzie mogą ujawniać lub ukrywać pewne aspekty swojej tożsamości. Pewną rolę może tu odgrywać zetknięcie się z uprzedzeniami. Zobaczmy.

Wybierz jeden cytat, który uważasz za interesujący

Podaj powód, dla którego mówiący/mówiąca ujawnia lub ukrywa jakieś informacje na swój temat.

Uprzedzenia mogą wpływać na to, czy ludzie ujawniają jakąś część swej tożsamości, czy ją ukrywają. Podaj przykład z życia codziennego.

Najpierw uczniowie wybierają jeden cytat z grupy wypowiedzi młodych ludzi dotyczących uprzedzeń.

Następnie wskazują własny przykład. Może to być osobiste doświadczenie, coś, czego byli świadkami, ale również dobrze coś, o czym dowiedzieli się z mediów.

To drażliwy temat, ponieważ w swych odpowiedziach uczniowie mogą zawrzeć uprzedzenia nieświadomi, że może to być przykre dla innych. Powinniście być przygotowani na wskazanie tego i omówienie z uczniami, dlaczego ludzie uważają pewne słowa za przykre lub nie.

Ostatnie zadanie tego wariantu to indywidualne opinie uczniów dotyczące postawionej tezy. Wszystkie odpowiedzi zostają zebrane w chmurze tagów.

*Zawsze powinno się okazywać, kim się jest
Za pomocą suwaka wskaż swoją.
Zdecydowanie się nie zgadzam.
Zdecydowanie się zgadzam
Przedyskutujcie swoje odpowiedzi.*

Zapytajcie uczniów o ich stanowisko. Możecie także powtórzyć pytanie przy zastosowaniu barometru off-line. Nakłonienie uczniów do wstania i zajęcia odpowiedniej pozycji na skali stanowi użyteczny sposób, by stwierdzić, które elementy swojej tożsamości są skłonni ujawnić, a które nie.

W zależności od dostępnego czasu możecie także podyskutować na temat cytatów wybranych przez uczniów, przyglądając się zwłaszcza tym o przeciwstawnych przesłaniach.